

5. Хірівський Р. П. Раціоналізація структури та ефективність використання фінансових ресурсів підприємства. *Підприємництво і торгівля*. 2025. URL: <https://journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/article/view/2093>.

Д-р екон. наук Семенча І. Є., Чуприна О. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

В умовах нестабільної економічної ситуації, посилення конкуренції та постійного зростання цін на ресурси особливого значення набуває ефективне управління витратами. Саме система управління витратами визначає здатність підприємства забезпечити конкурентоспроможність, прибутковість та стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

Управління витратами, як відомо, це процес планування, обліку, контролю, аналізу та регулювання витрат підприємства з метою оптимального використання ресурсів і досягнення максимального економічного ефекту. Його головна роль полягає у формуванні собівартості продукції, визначенні фінансових результатів і підвищенні ефективності діяльності.

Система управління витратами включає п'ять ключових елементів: планування, облік, контроль, аналіз і регулювання. Планування дозволяє прогнозувати витрати й визначати цільові орієнтири, облік забезпечує фіксацію фактичних даних, контроль – своєчасне виявлення відхилень, аналіз – оцінку причин їх виникнення, а регулювання – розробку коригувальних дій. Основними принципами побудови системи управління витратами є системність, комплексність, гнучкість, відповідальність, прозорість та орієнтація на результат. На більшості вітчизняних промислових підприємств система управління витратами залишається недостатньо ефективною. Основними проблемами є застарілі підходи до обліку, низький рівень автоматизації процесів, відсутність єдиного інформаційного простору, а також недостатній рівень аналітичної роботи.

Позитивний досвід демонструють підприємства, які впровадили систему контролінгу, ERP-рішення та методи процесно-орієнтованого управління

витратами, що забезпечує інтеграцію фінансового та виробничого обліку, прозорість даних і підвищення управлінської гнучкості.

Одним із найефективніших напрямів удосконалення є впровадження контролінгу, який об'єднує функції планування, обліку, аналізу та контролю. Контролінг дозволяє забезпечити єдність інформаційних потоків і своєчасне прийняття рішень. Важливим сучасним інструментом є метод Activity-Based Costing (ABC) – калькулювання на основі діяльності, який дозволяє точніше визначати собівартість продукції за видами робіт, процесів чи клієнтів, що дає змогу виявляти неефективні напрямки. Lean-технології спрямовані на усунення витрат, оптимізацію процесів і підвищення продуктивності. Їх використання сприяє зниженню непродуктивних витрат і підвищенню цінності для споживача. Цифровізація управління витратами передбачає застосування ERP-систем, аналітичних платформ (BI), штучного інтелекту та великих даних (Big Data), що забезпечує глибший аналіз, моделювання сценаріїв і прогнозування витрат.

Ефективне управління витратами неможливе без системи ключових показників ефективності (KPI), яка дозволяє оцінювати результативність використання ресурсів, контролювати витрати в реальному часі та стимулювати підрозділи до досягнення цілей.

Впровадження нових підходів потребує створення відповідних організаційно-економічних умов – підготовки персоналу, удосконалення нормативної бази, розвитку корпоративної культури та інвестицій у цифрові технології.

Реалізація сучасних підходів до управління витратами дозволить: підвищити ефективність використання ресурсів; зменшити собівартість продукції; забезпечити прозорість і контрольованість фінансових потоків; підвищити прибутковість і конкурентоспроможність підприємства.

Управління витратами – це ключовий елемент системи менеджменту підприємства, що забезпечує раціональне використання ресурсів та формування конкурентних переваг. Сучасні умови господарювання вимагають переходу від традиційних методів до інтегрованих, цифровізованих систем управління, що базуються на принципах контролінгу, процесного підходу та орієнтації на результат. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку моделей цифрового управління витратами та адаптацію світового досвіду до вітчизняних умов.

Список використаних джерел:

1. Давидов Л. І. Економіка війни. Київ: Наукова думка, 2021. С. 45-67.
2. Лукін І. І. Вплив економічної кризи на підприємства малого та середнього бізнесу. Львів: ЛНУ, 2022. С. 22-39.
3. Гуменюк О. В. Цифровізація бізнесу в умовах економічної нестабільності. Київ: Видавництво «Економіка», 2022. С. 12-25.
4. Костюченко В. М. Управління витратами підприємства: теорія, методологія, практика. Київ: КНЕУ, 2019. 52 с.
5. Хомин П. Я., Левицька С. О. Контролінг: інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління підприємством. Тернопіль: ТНЕУ, 2021. 312 с.
6. Савчук В. П. Контролінг як інструмент управління ефективністю діяльності підприємства. *Економіка та держава*. 2022. № 7. С. 45-50.
7. Левченко Л. О. Цифровізація процесів управління витратами в умовах індустрії 4.0. *Економічний вісник*. 2023. №4. С. 25-31.
8. Пшенична О. В. Методи калькулювання витрат на основі діяльності (АВС): переваги та умови застосування. *Бізнес Інформ*. 2022. № 3. С. 90-95.

Д-р екон. наук Семенча І. Є., Яремчак М. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ
ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ В УКРАЇНІ**

В умовах тривалої економічної нестабільності в Україні підприємства змушені функціонувати в складному та динамічному фінансовому середовищі. Посилення кризових явищ, коливання попиту, порушення логістичних ланцюгів та обмеженість фінансових ресурсів створюють додаткові виклики для суб'єктів господарювання. За таких обставин здатність підприємств швидко адаптуватися до змін ринкового середовища та приймати ефективні управлінські рішення набуває особливої актуальності. У зв'язку з цим, підприємствам необхідно вдосконалювати внутрішні бізнес-процеси, мінімізувати необґрунтовані витрати, диверсифікувати джерела фінансування, а також підтримувати стабільний рівень платоспроможності та ліквідності.

Одним із ключових напрямів сучасного фінансового менеджменту є ефективне управління оборотним капіталом підприємства. Саме від раціональної організації та використання оборотних засобів значною мірою залежить фінансова стійкість, безперервність виробничого процесу та конкурентоспроможність